

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความหมาย ประเภท รูปแบบ และสถานะตามกฎหมายของกรมธรรม์ประกันชีวิต ประกอบกับหลักกฎหมายว่าด้วยการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายรองรับการนำกรมธรรม์ประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ ด้วยเหตุผลดังนี้

5.1 บทสรุป

กรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีมูลค่าเงินสด ถือเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าและเป็นมูลค่าที่มีความมั่นคง แน่นนอน โดยผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันชีวิตเมื่อถึงกำหนดตามสัญญา แต่บางครั้งเมื่อสัญญาประกันชีวิตยังไม่ถึงกำหนด ผู้เอาประกันอาจมีความต้องการนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว แต่การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบก็ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยอัตราสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ อีกทั้งระบบการทวงหนี้มีความร้ายแรง ไม่เป็นธรรมต่อผู้กู้ยืม ทำให้ผู้กู้ยืมอาจได้รับอันตรายถึงชีวิต ส่วนการนำกรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้การกู้ยืมจากบริษัทผู้ออกกรมธรรม์ก็มีข้อจำกัดที่ผู้เอาประกันต้องยอมรับข้อเสนอของบริษัทผู้ออกกรมธรรม์ทุกประการ โดยไม่มีอำนาจในการต่อรองใด ๆ เนื่องจากทางปฏิบัติในปัจจุบันสำหรับการนำกรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการกู้ยืมจำกัดอยู่เฉพาะกรณีที่ผู้เอาประกันนำไปเป็นหลักประกันการกู้ยืมต่อบริษัทผู้ออกกรมธรรม์นั้นๆ เท่านั้น และในส่วนของ การกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียกหลักประกันการชำระหนี้เพื่อการกันสำรอง ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งจึงมีความจำเป็นต้องเรียกหลักประกันการชำระหนี้สำหรับการปล่อยกู้ในทุก ๆ ครั้ง ดังนั้นหากมีกฎหมายที่รองรับให้ผู้ถือกรมธรรม์ประกันชีวิตสามารถนำกรมธรรม์ประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้การกู้ยืมเงินได้ พร้อมทั้งรองรับสิทธิของเจ้าหนี้ผู้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ มีทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ดังกล่าวก็จะส่งผลดีต่อ

ฝ่ายลูกหนี้ที่สามารถนำกรรมกรรมประกันชีวิตซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าที่ตนมีอยู่มาเป็นหลักประกัน การชำระหนี้ได้ ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบดังเช่นธนาคารพาณิชย์ได้ตามที่ตน ต้องการและยังส่งผลดีต่อฝ่ายเจ้าหนี้ผู้รับกรรมกรรมประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้นุริมสิทธิอีกด้วย

แต่เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ไม่มีกฎหมายรองรับกรณีที่ผู้ถือ กรรมกรรมประกันชีวิตจะนำกรรมกรรมประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ โดยเฉพาะ เป็นแต่เพียงการอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไปในเรื่องของสัญญาเท่านั้น ซึ่งกฎหมายลักษณะ สัญญาก็เป็นเพียงบุคคลสิทธิที่มีผลบังคับระหว่างคู่สัญญา คือ เจ้าหนี้และลูกหนี้ เท่านั้น ทำให้ เจ้าหนี้ผู้รับกรรมกรรมประกันชีวิตเป็นหลักประกัน ไม่มีทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน เนื่องจากทรัพย์สินเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น เจ้าหนี้ผู้รับกรรมกรรมประกันชีวิต เป็นหลักประกันจึงไม่อาจใช้สิทธิของตนยื่นต่อบุคคลภายนอกได้ ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ กำหนดให้เจ้าหนี้นุริมสิทธิ ได้แก่ กฎหมายลักษณะจำนอง จำนำ แต่กรรมกรรม ประกันชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินที่สามารถนำมาจำนองได้ตามกฎหมาย ในส่วนของจำนำ แม้จะมีกฎหมาย บัญญัติให้สามารถนำตราสารมาเป็นหลักประกันด้วยวิธีการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารได้ก็ตาม แต่ กรรมกรรมประกันชีวิตก็มีใช้หนังสือตราสารที่แสดงความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตามมาตรา 750 ไม่ใช่ตราสารอันพึงชำระตามเขาสั่ง ตามมาตรา 751, 752 และไม่ใช่ใบหุ้น ตามมาตรา 753 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่สามารถนำกรรมกรรมประกันชีวิตมาเป็นหลักประกัน การชำระหนี้ด้วยวิธีจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารได้ เช่นเดียวกับกรณีจำนำเงินฝากโดยผู้ฝากเงินมอบสมุด คู่ฝากเงินประจำให้เจ้าหนี้อีกถือไว้ ก็มีใช้เป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 750 เนื่องจากสมุดคู่ฝากเงินประจำไม่ใช่ตราสารสิทธิ ทำให้เจ้าหนี้ผู้รับ หลักประกันไม่ใช่เจ้าหนี้นุริมสิทธิจำนำ¹⁹³ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันยังไม่รองรับ ให้ผู้ถือกรรมกรรมประกันชีวิตสามารถนำกรรมกรรมประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ อีกทั้งยังไม่มีการรองรับสิทธิของเจ้าหนี้ผู้รับกรรมกรรมประกันชีวิตเป็นหลักประกันให้ เป็น เจ้าหนี้นุริมสิทธิมีทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วย

ปัจจุบันนี้กระทรวงการคลังได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติ เพื่อขยายประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระ หนี้ได้ และกำหนดรูปแบบของการทำสัญญาที่แตกต่างจากการจำนอง การจำนำตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพราะต้องการส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้

¹⁹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4101/2539.

ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ตนมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่างหรือไม่รูปร่างก็ตาม โดยการนำมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ทำให้ผู้ถือกรรมกรรมประกันชีวิตมีทางเลือกในการเข้าสู่แหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น มีแหล่งเงินทุนในระบบที่หลากหลายแหล่งมากขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ นั้นมีการแข่งขันในด้านอัตราดอกเบี้ย เงื่อนไขการชำระหนี้ เงื่อนไขการผ่อนชำระหนี้ ทำให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ถือกรรมกรรมประกันชีวิตที่จะสามารถต่อรองได้มากขึ้นอีกด้วย โดยร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สิทธิเรียกร้อง” ว่าหมายความว่า สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้และสิทธิอื่น ๆ แต่ไม่หมายความรวมถึงสิทธิที่มีตราสาร¹⁹⁴ ดังนั้นกรรมกรรมประกันชีวิตซึ่งเป็นเอกสารที่แสดงถึงสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้เงินจากบริษัทผู้รับประกันและไม่ใช่ตราสาร จึงถือเป็นทรัพย์สินสามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ได้¹⁹⁵ โดยวิธีการทำสัญญาประกันทางธุรกิจนั้นสามารถทำได้โดยทำสัญญาเป็นหนังสือและนำหนังสือสัญญาดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานทะเบียน¹⁹⁶ (การจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานทะเบียนเป็นการจดทะเบียนหนังสือสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างคู่สัญญา ไม่ใช่การจดทะเบียนทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน) และเมื่อจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานทะเบียนแล้วก็เกิดผลสมบูรณ์ระหว่างคู่สัญญา และเจ้าหนี้ผู้รับหลักประกันถือเป็นเจ้าหนี้บริมสิทธิเกิดทรัพย์สินใช้ยื่นต่อบุคคลภายนอกได้ และการนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ยังกำหนดให้เจ้าหนี้ผู้รับหลักประกันต้องมีหนังสือบอกกล่าวการนำสิทธิเรียกร้องมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อลูกหนี้แห่งสิทธิ ซึ่งจะยกสิทธิตามสัญญาหลักประกันทางธุรกิจขึ้นต่อผู้ลูกหนี้แห่งสิทธิได้¹⁹⁷ ทั้งนี้เพื่อให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตได้ทราบถึงการนำกรรมกรรมประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อสถาบันการเงินอื่น และเมื่อหนี้ตามกรรมกรรมประกันชีวิตถึงกำหนดชำระหนี้ก่อนหนี้กู้ยืม บริษัทผู้รับประกันชีวิตซึ่งเป็นลูกหนี้แห่งสิทธิก็สามารถชำระหนี้ได้โดยการนำเงินตามจำนวนที่ต้องชำระให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์สิน พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหนี้ผู้รับหลักประกันและผู้เอาประกันชีวิตทราบโดยเร็ว¹⁹⁸ แต่ในกรณีที่หนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินถึงกำหนดชำระก่อน เจ้าหนี้ผู้รับกรรมกรรมประกันชีวิตเป็นหลักประกันก็สามารถอายัดสิทธิ

¹⁹⁴ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ., มาตรา 3.

¹⁹⁵ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ., มาตรา 8 (2).

¹⁹⁶ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ., มาตรา 13.

¹⁹⁷ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ., มาตรา 34.

¹⁹⁸ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ., มาตรา 35.

เรียกร้องของผู้เอาประกันชีวิตที่จะได้รับชำระจากบริษัทผู้รับประกัน โดยมีหนังสือแจ้งให้บริษัทผู้รับประกันทราบ

ในกรณีที่ผู้เอาประกันนำกรมธรรม์ประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์แล้วไม่ชำระเบี้ยประกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นมีมูลค่าเงินสดเกิดขึ้นแล้ว ผู้เอาประกันมีสิทธิขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ หรือกรมธรรม์แบบขยายระยะเวลาได้ โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตก็ยังมีผลบังคับต่อไป แต่หากผู้เอาประกันไม่ใช้สิทธิขอเปลี่ยนกรมธรรม์ทั้งสองกรณีข้างต้นและสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัยแล้ว บริษัทผู้รับประกันจะนำมูลค่าเงินสดที่มีอยู่ในขณะนั้น ชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติในลักษณะของการกู้ยืม โดยบริษัทผู้รับประกันจะคิดอัตราดอกเบี้ยตามข้อตกลงทำยกรมธรรม์ประกันชีวิตแต่ละฉบับ และกรณีที่มูลค่าเงินสดที่มีในกรมธรรม์ฉบับนั้นไม่พอชำระเบี้ยประกันภัยตามงวดที่กำหนด แต่เพียงพอสำหรับการชำระเบี้ยประกันภัยราย 3 เดือนหรือรายเดือน บริษัทผู้รับประกันก็จะทำการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นราย 3 เดือนหรือรายเดือน จนกว่ามูลค่าเงินสดจะหมดลงจนกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นสิ้นสุดผลบังคับหรือบริษัทผู้รับประกันบางแห่งอาจแปลงกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นเป็นแบบการขยายเวลาประกันภัย หรือเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงแนบทำยกรมธรรม์ประกันชีวิตแต่ละฉบับด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. สถานิติบัญญัติควรริบพิจารณาและประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายโดยเร็ว เพื่อรองรับสิทธิของผู้ถือกรมธรรม์ประกันชีวิตให้สามารถนำกรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อธนาคารพาณิชย์ได้ตามมาตรา 3 มาตรา 8 และมาตรา 13 แห่งร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.

2. การทำให้เจ้าหนี้ผู้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้นุริมสิทธิต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ให้มีผลบังคับเป็นกฎหมายแล้ว ย่อมเป็นการรองรับสิทธิของเจ้าหนี้ผู้รับกรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้ให้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้นุริมสิทธิ มีทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์เกิดแรงจูงใจในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้กู้ยืมที่นำกรมธรรม์ประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งถือเป็นการแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับประเภทของทรัพย์สินที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ให้เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรแก้ไขประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 31/2551 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันสำรอง

ของสถาบันการเงิน ในส่วนของตารางสรุปประเภทของหลักประกันและมูลค่าของหลักประกันที่สามารถนำมาหักออกจากราคาบัญชีของลูกหนี้ก่อนการกันเงินสำรองตามข้อ 5.2.9 โดยเพิ่มกรรมธรรม์ประกันชีวิตให้เป็นทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่ธนาคารพาณิชย์สามารถนำมาหักเงินกันสำรองได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวด้วย

3. การบังคับหลักประกันในกรณีการนำกรรมธรรม์ประกันชีวิตมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ นั้น แบ่งได้เป็นสองกรณี คือ กรณีที่กรรมธรรม์ประกันชีวิตมีผลบังคับตลอดอายุสัญญาและกรณีที่ผู้เอาประกันไม่ชำระเบี้ยประกันต่อเนื่อง ทำให้มูลค่าของกรรมธรรม์ประกันชีวิตลดน้อยถอยลง ดังนั้นธนาคารผู้รับกรรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันจึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงความสามารถของลูกหนี้ (ผู้เอาประกัน) ว่าสามารถชำระเบี้ยประกันภัยได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาประกันชีวิตหรือไม่ และควรมีแนวทางในการติดตามผลของกรรมธรรม์ประกันชีวิตที่ลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ว่าแต่ละปี ผู้เอาประกันได้ส่งเบี้ยประกันครบถ้วนหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อธนาคารเจ้าหนี้จะได้ทราบถึงผลบังคับของกรรมธรรม์ประกันชีวิตนั้น ๆ ว่ายังมีผลบังคับหรือไม่ เพียงใด และเนื่องจากมูลค่าเงินสดตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตอาจลดจำนวนลงหากผู้เอาประกันชีวิตไม่ชำระเบี้ยประกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ผู้รับกรรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้จึงควรกำหนดข้อสัญญาคู่ยึดเงินว่าหากลูกหนี้ (ผู้เอาประกัน) ทำให้มูลค่าในหลักประกันลดน้อยถอยลง ลูกหนี้ไม่อาจถือเอาประโยชน์แห่งเงินเวลาได้อีกต่อไป โดยเจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้ได้ทันที เว้นแต่ลูกหนี้จะหาหลักประกันใหม่มาให้

4. ผลของการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายย่อมทำให้เจ้าหนี้ผู้รับกรรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันการชำระหนี้เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายล้มละลาย ตามมาตรา 17 วรรคสอง ซึ่งหากต่อมาลูกหนี้ (ผู้เอาประกัน) ถูกศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ผู้รับกรรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหลักประกันก็สามารถใช้สิทธิของตนในฐานะเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายล้มละลายได้ต่อไป

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะกรณีที่ผู้ถือกรรมธรรม์นำกรรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีธนาคารแห่งประเทศไทยกำกับดูแลเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย และเงื่อนไขการชำระหนี้ต่าง ๆ แต่หากผู้ถือกรรมธรรม์นำกรรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ต่อบริษัทผู้รับประกันก็มีคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยทำหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย และเงื่อนไขการชำระหนี้ดังกล่าว